

Afsender:
Folkeuniversitetscenteret
Skærum Mølle
Skærum Møllevej 4
7570 Vemb

Returneres ved varig adresseændring

<<MEDLEMSNR.>>
<<NAVN>> <<EFTERNAVN>>
<<ADRESSE>>
<<POSTNR.>> <<BY>>

Skærum-nyt

Årgang 2019

Nr. 334

Udsendt december

Folkeuniversitetscenteret Skærum Mølle

"et udviklingscenter for folkelig og
åben universitetsundervisning"
Protector H.H. Prinsesse Alexandra
zu Sayn-Wittgenstein-Berleburg

Decembertiden, hvor "året hælder dybt i sin gang" opleves af mange som en trist mørketid, som blot skal overstås, før vi igen – med Thøger Larsen (1904) kan opleve, at

"Nu hælder Europa mod Sol igen og Syden blæser på Norden. – Det kribler i ryggen af Jorden."

Dette skift har vi, som Halfdan Rasmussen skriver, fordi

"Jorden drejer om sin akse. Med en masse byer på. London, Skive, Rom og Faxe"

1. Der truer os i tiden
en ond, usynlig magt:
vor egen sikre viden,
som sprængte med foragt
den skænkede natur
og nedskrev Adams billed
til skyggen på en mur.

2. Før sang man roligt salmer
i fattet tro på Gud.
Men gammel enfold falmer
som løv og slettes ud
i denne jævndøgnstid,
hvor hjerterne er delte
og med sig selv i strid.

3. En frygt på vore øjne
er lagt som ild og is.
Afmægtige og nøgne
vi ser alt livs forlis;
vor jord forladt af sol,
de stærke bjerge smuldret
fra nedbrudt pol til pol.

4. Og dog er vi i live.
Forpint samvittighed
vil troligt hos os blive
og nægte os vor fred.
Vort hjerte banker tungt
og søger i sin feber
mod håbets vendepunkt.

5. I ordet overvintrer
den sandhed, vi forlod,
og ingen magt kan hindre
den i at fæste rod
selv i en fattig jord,
hvor frøet som et under
og skjult for alle gror.

6. I ordet skabtes verden
som kloderne i lys.
I ordet skal vor færden
fra dag til dag fornys,
så vi alligevel
får ærligt mod til sammen
at vedgå arv og gæld.

7. En Adam i os alle
hver stormfuld jævndøgnstid
kan høre nogen kalde
langmodig, trofast, blid:
Mit barn, mit barn, giv agt –
alt er igen oprøvet
i dine hænder lagt.

Hjerteligt tak

Hjerteligt tak til alle, der fortsat støtter Folkeuniversitetscenteret Skærum Mølle – og en ganske særlig tak til de mange, der reagerede positivt på sidste nummers nødråb om et ekstra bidrag, således at Centeret kunne komme ud af 2019 med sorte tal på bundlinjen. Der kom 42.250 kr. ind, en del mere end vi havde turdet håbe på, og sammen med andre bidrag fra det offentlige og private virksomheder, kom vi i mål. Det er vi meget taknemmelige for. Tak – og en rigtig god jul.

Jan Zimmerman
Formand for Støtteforeningen

Jorden roterer netop om sin akse, medens den roterer rundt om solen og har gjort det i ca. 4,5 milliarder år. Den drejer sig om sin egen akse på 24 timer – vores nuværende døgnets rytme. Men den gør det langsommere og langsommere! Det forunderlige og gådefulde univers, som giver os årstidernes og døgnets skiften, bliver nærværende for os i den klimaforandringstid, vi lever i med de mulige konsekvenser, det indebærer, for disse konsekvenser såvel som forandringens mulige årsager kræver stillingtagen og handling.

Desværre medfører et øget fokus også undertiden frygt, afmagtsfølelse og handlingslammelse, hvor "sindet bøjer sig ned tilsidst ved ikke, hvor det skal modet tage –". Derfor er det vigtigt at formidle oplysning fra alle aspekter, herunder forskningsresultater, og heldigvis er der mange forskere, som ikke blot advarer men stiller deres forskningsresultater til rådighed på en sådan måde, at mennesker får mulighed for selv at vurdere og drage slutninger. Her har Folkeuniversitetsvirksomhed en helt særlig rolle at spille, fordi den når ud i brede kredse, og fordi samtaler og debat er en væsentlig del af formidlingen.

På Folkeuniversitetscenteret deltager vi i dette arbejde gerne også med forskere, der har divergerende synspunkter. Det er vigtigt at blive klar over, at forskellige holdninger kan grunde sig på varierede forskertilgange, men i særdeleshed er det afgørende, at mennesker motiveres til handling og ikke gribes af frygt eller af masse tænkning og handlingslammelse. I dette efterår har vi i samarbejde med den lokale Folkeuniversitetskomité haft to klimaforelæsnings med fokus på de lange linjer og på de

forandringer, der før har fundet sted. Det gælder iskerneforskning i forhold til bratte klimaændringer og den mulige indflydelse fra kosmisk stråling. Begge emner var velbesøgt og vidner om interesse for at søge viden og årsagssammenhænge. Vi påtænker at lave en lille klimakonference i 2020, hvor vi evt. kan samle erfaringer op også fra andres afholdte arrangementer i Folkeuniversitetsregi.

Klimaet i bred forstand var også et emne i den naturvidenskabelige formidling af offentlige foredrag som livestream fra Århus Universitet, hvor vi deltager i et nabosamarbejde med Nørre Vosborg. Forelæsningerne, som kan opleves ca. 200 steder i landet – incl. Færøerne, Island og Grønland – er et fantastisk initiativ. Formidlingen er direkte og gratis og kan i høj grad give anledning til fortsatte samtaler. Initiativer fortsætter til efteråret.

På centeret har vi i øvrigt fortsat det gode samarbejde med Ole J. Knudsen fra Århus Universitet om "Lyset fra himlen" og med astrofysiker Michael Linden-Vørnle om "Nyt fra rummet". Nørre Vosborg har nylig fået ny direktør, Helle Sigh, som er cand.mag. i historie og antropologi og ph.d. fra institut for kultur og samfund på Århus Universitet. Helle har tidligere arbejdet på Strandingsmuseet og fregatten Jylland. Vi er meget glade for, at en historiker nu er ansat på borgen og vi har inddraget Helle i vores sommeruniversitet, hvor vi i de seneste 5 år – i samarbejde med dr.phil. Anders Bøgh har udbudt temaer omkring slotte og herregårde. Vi nyder godt af Anders Bøghs forskningserfaringer og -resultater med det store bogværk "Nr. Vosborg i tid og rum". Temaet for årets sommeruniversitet var "Herremand, bonde og husmand" i anled-

ning af 100-året for den såkaldte lensafløsning af 1919, der var et meget dybtgående indgreb overfor de store godser og berørte omkring 1/10 af landets jord, hvor meget udstykkedes til husmandsbrug. Udover Anders Bøgh medvirkede dr.phil. Carsten Porskrog Rasmussen, ph.d. Michael Frausig, dr.phil. Birgit Løgstrup, dr.phil. Ditlev Tamm og forfatteren Knud Sørensen samt Dansk familiebrug v. Lone Andersen. Der var besøg på tre vestjyske herregårde. (Lønborggård, Asumgård og Rysensteen.) Emnet for sommeruniversitetet 2020 er "Slægter og slotte" med udgangspunkt i Juel'erne og deres tilknytning til Vestjylland.

Også sammen med Nørre Vosborg vil vi fortsætte vores H.C. Andersen-fejring. For tre år siden startede vi en årlig fejring ved fødselsdagen 2.april (ligesom vi "holder" Grundtvigs fødselsdag 8.september efter inspiration fra Vartov). H.C. Andersen-forelæseren var i år teologen Dorit Ottesen – i 2020 indgår også et "tegnekursus" ved kunstneren Kasper Köbke.

Grundtvig blev fejret med gudstjeneste i Råsted kirke ved Hans Nørkjær og foredrag ved forhenværende højskoleforstander Aage Augustinus-sen. Dagen tilrettelægges i samarbejde med et udvalg fra Grundtvigsk Forum, som tillige har arrangeret en temadag med titlen "Dannelse og folkeoplysning for en ny tid" og medvirken af Mads Bille, Stefan Graf og Jeanette Varberg. Som deltagere i temadagen var også en gruppe fra Studenterkredsen, som igen i år var på et festligt og inspirerende weekendophold, der inkluderede medvirken og foredrag af Jens Kristian Lings. I år har vi også fejret foreningen Nordens 100-årsdag, hvor vi markerede året med plantning af de fem nordiske træer (bøg, birk, gran, ene og røn). Desuden havde vi litteraturkursus om "Islandsk litteratur, sammenhænge og forskelle" ved K.Torben Rasmussen og Annette Jensen og fejring af de nordiske Nobel-prisdamer, Sigrid Undset og Selma Lagerlöf ved Doris Ottesen og en spændende Marionetteaterforestilling ved Jakob Oschlag og Skørping marionetteater samt medvirken af musikeren Lars Kristensen og gruppen "De eventyrlystne".

Årets Thorkil Kristensen-seminar havde temaet "Centralisering og demokrati", en analyse af strukturreformen 2007, der medførte, at antallet af kommuner blev reduceret fra 271 til 98, og at

13 amtskommuner blev nedlagt og erstattet af fem regioner. Som sædvanligt en meget givende debat under medvirken af dr.polit. Niels Kærgaard, ph.d. Roger Buch og professor Tim Knudsen samt lægen Knud Jacobsen. I økonomisk sammenhæng har vi senere haft foredrag om "Velfærdssamfundets muligheder og udfordringer" ved overvismand Torben M. Andersen. Thorkil Kristensen sagde i et interview engang følgende: "Selv om alle ved, at jeg anser økonomi for uhyre væsentlig, må vi aldrig glemme, at det humanistiske er det bærende i vores tilværelse." Denne udtalelse falder i tråd med mange af vore aktiviteter blandt andet et meget charmerende besøg af cellisten, fløjtenisten og komponisten Ida Riegels, som berigede os med sit arrangement: "En cello fortæller om alt det, der ikke kan siges med ord" – og af geologen Inge Koefoed Andersen med foredraget "Når ler bliver til kunst og keramik". Det sidste emne er med i centerets udviklingsplan, hvor vi med udgangspunkt i Skærums ler- og teglværksfortid vil fokusere på den store interesse for keramik foranlediget blandt andet af museet Clay og dets udstillinger.

Som sædvanligt har centeret også i år haft mange besøgende, dels ved de almindelige rundvisningsdage, hvor de gode frivillige guider påtager sig et stort arbejde – og dels ved grupper, der bestiller særlige arrangementer. Undertiden bliver vi bedt om at tilrettelægge et seminarprogram, som det f.eks. i år har været tilfældet sammen med Grundtvigsk Forum i Billund. Tilsvarende gælder det også fra andre dele af Folkeuniversitetsvirksomheden. At dette også som regel indbefatter overnatning er særdeles kærkomment, idet en del af centerets indtjening netop beror på sådan udlejning. Værelsesudlejning foregår i øvrigt al a la "bed and breakfast" eller i tilknytning til møder og fester i nabolaget. Hvad mødevirksomhed og udlejning af lokaler angår, er vi glade for en 3-årig samarbejdsaftale med Holstebro kommune, der benytter sig af vore faciliteter til større personalemøder og lignende. I alle større sammenhænge indebærer det forplejning udefra, hvor vi har meget fine leverancer blandt andet fra Karen Marie Germann, Den røde plads i Holstebro. Og så har vort eget personale naturligvis også store opgaver ved lokale brug. På personalesiden har vi gode kræfter til blandt andet denne medvirken men også til vedlige-

holdelse af bygningsmassen og daglig drift. Det skal fremhæves, at vi har megen glæde af den såkaldte flexjobordning, hvor arbejdstiden kan tilpasses den enkelte medarbejders kapacitet. Såvel for de pågældende som for centeret som arbejdsplads er det et værdifuldt tiltag på arbejdsmarkedet.

Centerets økonomi er endnu ikke "gearet" til ansættelse på direktør/ledelsesniveau, men behovet trænger sig på. Et forsøg på et skridt i den retning gav "underskud i kassen", som så lykkeligt blev afhjulpet igennem en større indsats fra personer og virksomheder. Men hvis Folkeuniversitetscenteret for alvor skal opfylde sin fremtidsvision om fortsat tilbud af tanke- og oplevelsesrigdom, vil det kræve indsats udover det, der ydes af bestyrelses- og centerrådsmedlemmer. Mange af centerets venner bidrager allerede hertil på forskellig måde, men også i år må vi konstatere, at vi mister trofaste støtter. Det gælder i Folkeuniversitetskomite-flokken blandt andet Estrid Bay fra Odder Folkeuniversitet, og det gælder blandt forelæsere og inspiratorer blandt andet Henrik Hoffmeyer, Marianne Eilertsen, Finn Slumstrup og Stig Møller. Nævnes skal også Else Tophøj, Anton Kristensen, Gerda Bjerre og Andreas Lundby samt Lars Villemoes. Aage Aspel har igennem årene ydet centeret stor hjælp ved sin biologiske faglighed og kreative hjerne, der ofte har vist sig ved praktiske gøremål.

At vi senest har modtaget meddelelsen om Herbert Pundiks død, har berørt mange af os dybt. Centeret har mistet en ven og inspirator, som har støttet os i rigtig mange år og inspireret os til vores projekt om "Martin Buber". Heldigvis er der også fødselsdage og fester, vi har kunnet markere. Det gælder således kunstneren Peter Brandes, der fyldte 75 år. Peter Brandes er en væsentlig kraft i det nævnte Martin Buberhus, hvis mission er at skabe rum for samtale i bred forstand med udgangspunkt i forholdene mellem israelere og palæstinensere og andre konfliktgrupper i Mellemøsten.

Som tidligere nævnt kan ses en model af en sådan bygning i laden på Skærum Mølle, efter at den har været udstillet på biennalen i Venedig. Nu gælder det om at finde den rette interesse-rede finansieringskilde. Folkeuniversitetscenteret har mange visioner og ønsker om at markere sig i tidens og samfundets

problemer. Vi agter således at arbejde på en udmøntning af verdensmålene, og vi indleder det arbejde i foråret med et besøg af den meget kyndige Katherine Richardsson, som tillige vil sætte yderligere fokus på klimadebatten og kvalificere debatten herom. I denne sag er der mange røster at høre og mange bidrag at studere. En anbefaling herfra skal gælde professor Ole Jensens erindringsbog "Og så alligevel". Ole Jensens natur- og menneskesyn om "agtelse" har inspireret mange til besindelse og handling, og det er stadig et område, der kræver opmærksomhed.

Det er også en tænkning, der appellerer til håb og fortrøstning og appel til menneskets muligheder.

Bogens titel henleder tanken på Ole Wivels digt fra 1959 om atomruslen og digtets slutningsvers. Denne parallel udtrykkes også i en kronik af sognepræst Mikkel Wold (Kristeligt Dagblad 16/5 2019): "Vi kan ændre verden, hvis vi vil", som indledes: "Ligesom med atomruslen har klimakrisen så alvorlige konsekvenser, at det næsten ikke er til at bære". Og som Ole Wivel henviser Mikkel Wold til de visioner, der ligger i "kundskaben til historien og den visdom, vores forfædre har formidlet" – "Vi trænger til en genopdagelse af det, der ligger uden for rationalitetens snævre rammer. Vi har vænnet os til at opfatte mennesket som et homo oeconomicus." – "Vi skal kombinere realisme, håb og kærlighed for at ændre verden." – "Ved at erkende det mentale grundlag for den primitive naturudnyttelse, hvis konsekvenser vi i dag lider under, får vi italesat de tendenser, vi må gøre op med", siger Mikkel Wold og citerer Einsteins udtalelse: "Et problem kan ikke beskrives og løses med den tænkning, der har skabt det."

Politikens omtale af et nyt værk af Jürgen Habermas (12/12-2019). Habermas siger, at "Noget er gået tabt i vores samfund, en følsomhed og solidaritet, som ikke kan skabes alene ved hjælp af videnskabelige undersøgelser, økonomiske modeller og faktatjek."

En af stroferne i sangen "Dybt hælder året i sin gang" lyder: "Jeg ved, hvor håbet grønnes da –" Med ønsket om, at vi hver især finder sådanne livsverdener for håbet ønskes glædelig jul og håbefuld nytår med tak for året 2019, og på gensyn fremover i Folkeuniversitetsverdenen, der siden 1898 har haft som formål "at forbinde videnskab, kunst og samfund".